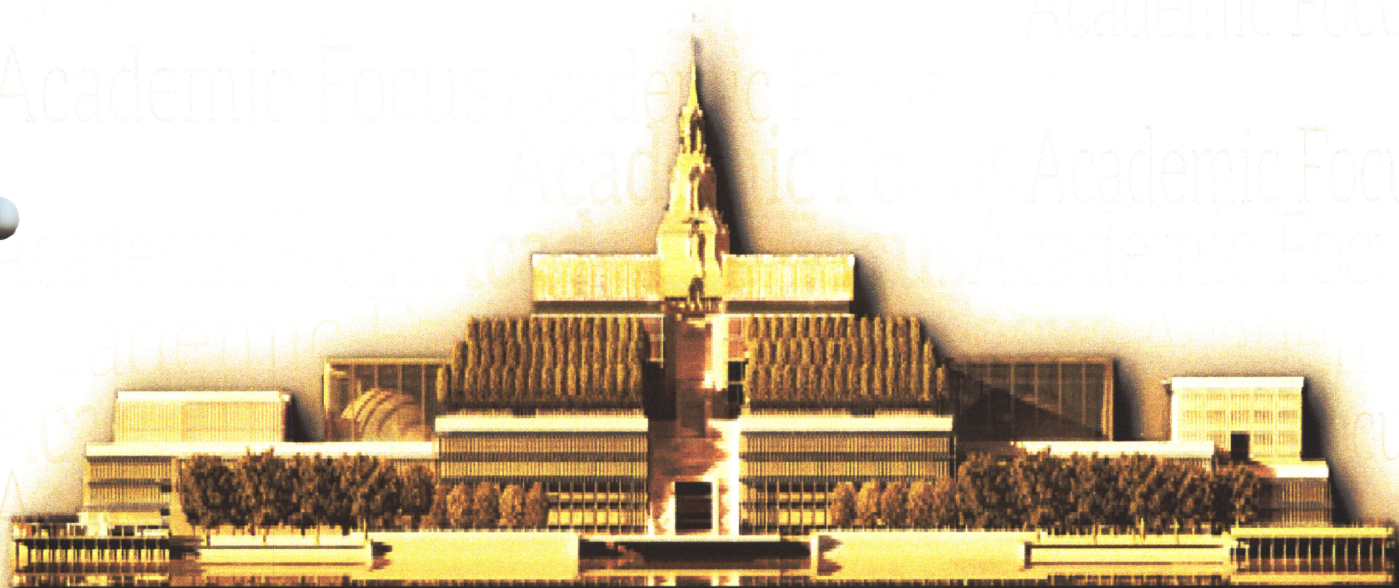

Academic Focus

เอกสารวิชาการ

หน้านอกกระบบ : นาโนไฟแนนซ์ (Nano-Finance)

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISSN 2287-0520

ดาวน์โหลดเอกสารได้จาก <http://www.parliament.go.th/library>

Academic Focus

เมษายน 2558

สารบัญ

บทนำ	1
หนี้ในระบบและหนี้นอกระบบ คือ อะไร	2
หนี้นอกระบบ เกิดขึ้นได้อย่างไร	3
อุปสรรคในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ	4
กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับหนี้นอกระบบ	5
ในปัจจุบัน	
หนี้ครัวเรือนของประเทศไทย	8
- ความสำคัญของหนี้ครัวเรือน	8
- สถานการณ์หนี้ครัวเรือนในปัจจุบัน	9
- ประมาณการหนี้ครัวเรือนปี 2558	12
สินเชื่อ Nano-Finance คือ อะไร	13
บทสรุป	15
ข้อคิดเห็นและประเด็นที่น่าสนใจ	15
บรรณานุกรม	19

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

หนี้นอกระบบ : นาโนไฟแนนซ์ (Nano-Finance)

บทนำ

จากสภาพการณ์ในปัจจุบันของประเทศไทยที่กำลังเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจนั้นมีความหลากหลายประเด็นที่มีความสำคัญ และจำเป็นต้องทำการปฏิรูปเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย สามารถจัดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนได้

Academic Focus ฉบับนี้ จึงขอยกประเด็นปัญหาหนี้นอกระบบของสังคมไทยในปัจจุบัน และแนวทางแก้ไขของรัฐบาล โดยใช้ “มาตรการสินเชื่อเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนรายย่อย” หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “สินเชื่อนาโนไฟแนนซ์ (Nano-Finance)”

รัฐบาลหวังว่ามาตรการดังกล่าว จะช่วยให้ประชาชนที่ยากจน มีรายได้น้อย สามารถเข้าถึงแหล่งกักเก็บเงินหรือแหล่งสินเชื่อที่เป็นธรรมได้มากขึ้น สามารถนำเงินกู้ยืมมาเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพที่ ก่อให้เกิดรายได้ เป็นการบรรเทาความเดือดร้อนจากภาวะค่าครองชีพ และลดปัญหาเรื่องการก่อหนี้นอกระบบของประชาชน ซึ่งปัญหาหนี้นอกระบบนั้นเกิดขึ้นในสังคมไทยมานานแล้ว เพียงแต่ไม่ได้มีการกล่าวถึงมากเท่าที่ตนเอง แต่ในช่วงที่ผ่านมา นี้ มักจะเกิดปัญหาของประชาชนจากผลกระทบของการกู้หนี้นอกระบบตามมามากมาย อาทิ การติดตามทวงหนี้อย่างไม่เหมาะสม การใช้ความรุนแรงเกินกว่าเหตุของบรรดาเจ้าหนี้ต่อลูกหนี้ ดังที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ

จากสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เกิดปัญหาภาวะค่าครองชีพของประชาชน ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดปัญหารายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้มีประชาชนบางส่วนจำเป็นต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการ “กู้เงินหรือก่อหนี้” เพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีพ ตลอดจนค่าศึกษาเล่าเรียนบุตรหรือค่าใช้จ่ายยามเจ็บป่วย ปัญหาเหล่านี้มักจะเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีฐานะยากจน ซึ่งการก่อหนี้ดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่มี 2 ประเภท คือ การก่อหนี้ในระบบ และการก่อหนี้นอกระบบ

หนี้ในระบบและหนี้นอกระบบ คือ อะไร

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันจะขอให้คำจำกัดความของคำว่า “หนี้ในระบบและหนี้นอกระบบ” กล่าวคือ “หนี้ในระบบ” เป็นหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเงินของผู้กู้กับธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่กฎหมายรองรับและควบคุมอยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และหมายรวมถึงการกู้ยืมเงินของผู้กู้จากผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ซึ่งอยู่ในการควบคุมของกระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย โดยปกติการก่อหนี้ในระบบนั้นจะมีการทำสัญญากู้ยืมเงินไว้เป็นหลักฐาน มีการระบุจำนวนหนี้ อัตราดอกเบี้ยที่ไม่เกินกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจน (ปัจจุบันไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี)

“หนี้นอกระบบ” เป็นหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเงินกันเองระหว่างผู้ให้กู้ (ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินที่กฎหมายรองรับ) กับผู้กู้ ซึ่งการกู้ยืมดังกล่าวมักจะไม่มีการระบุดอกเบี้ย หรือกฎเกณฑ์ ตลอดจนข้อตกลงที่แน่ชัด เป็นการตกลงกันเองของทั้ง 2 ฝ่าย

โดยหนี้ทั้ง 2 ประเภทนี้ จะมีลักษณะเด่น ๆ ที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. หนี้นอกระบบ ผู้กู้ส่วนใหญ่จะไม่มีหลักทรัพย์มาค้ำประกัน ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงสูงต่อผู้ให้กู้ ดังนั้น เพื่อให้คุ้มค้ำกับความเสียดังกล่าว ผู้ให้กู้อาจคิดอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินทั่วไป หรือสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้
2. หนี้ในระบบ การก่อหนี้ในระบบจะมีกฎหมายควบคุมอยู่ โดยผู้ให้กู้ ผู้กู้และผู้ค้ำประกัน จะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ตลอดจนเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ซึ่งหากฝ่ายใดทำผิดหรือไม่ปฏิบัติตามก็สามารถดำเนินการตามกฎหมายได้
3. หนี้นอกระบบนั้น ผู้กู้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ มีฐานะยากจน ทำให้ไม่สามารถกู้หนี้ในระบบได้ เนื่องจากข้อจำกัดของแต่ละบุคคล จึงจำเป็นต้องก่อหนี้นอกระบบแทน
4. หนี้นอกระบบ เป็นหนี้ที่เกิดจากข้อตกลงของทั้ง 2 ฝ่าย โดยส่วนใหญ่ผู้กู้มักต้องการใช้เงินเนื่องจากมีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งในจุดนี้ถือเป็น “จุดอ่อนหรือเป็นจุดที่สร้างความได้เปรียบแก่ผู้ให้กู้” โดยผู้ให้กู้อาศัยความเดือดร้อนหรือความจำเป็นดังกล่าว ตลอดจนความไม่รู้กฎหมายของผู้กู้ ทำการกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงต่าง ๆ เอง โดยผู้กู้ต้องจ่ายอย่างไม่เต็มใจนัก หรือเรียกว่า “มัดมือชก” นั้นเอง (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2554ก, น.6-7)

หนี้ในระบบ เกิดขึ้นได้อย่างไร

1. **ปัญหาจากเศรษฐกิจของประเทศ** จากภาวะเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบันที่ภาวะค่าครองชีพสูงขึ้น ส่งผลให้อัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย หรือเกิดจากการลงทุนประกอบอาชีพของเกษตรกร อาทิ การทำนา ทำไร่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการลงทุนหรือมีค่าใช้จ่ายในเรื่องเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการผลิต ดูแลรักษา และบริหารจัดการ แต่ต่อมาเกิดปัญหาการขาดทุนของเกษตรกรจากสภาพฝนแล้ง ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ก็จะไม่สามารถกู้หนี้ในระบบได้ (เนื่องจากการขาดคุณสมบัติและมีฐานะยากจน) จึงจำเป็นต้องหันไปพึ่งการก่อหนี้ในระบบเพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันแทน

2. **เกิดจากพฤติกรรมของผู้กู้** ที่มีนิสัยฟุ่มเฟือยเกินฐานะจากการบริโภควัตถุนิยม หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีออกสู่ตลาดเสมอ โดยผู้กู้เหล่านี้มักจะก่อหนี้เพื่อสนองความต้องการของตนเอง และส่วนใหญ่จะนำไปสู่การก่อหนี้ในครั้งต่อไปเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเข้าสู่ภาวะที่เรียกว่า “การหมุนหนี้” โดยจะทำการก่อหนี้ใหม่เพื่อนำไปชำระหนี้เก่าที่เร่งรัดกว่า สุดท้ายก็หมุนเงินไม่ทัน ก่อให้เกิดปัญหารุนแรงจากการทวงหนี้ตามมา (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2554ช, น.8)

3. **เกิดจากการขาดคุณสมบัติในการกู้หนี้ในระบบ** การกู้ยืมเงินหรือก่อหนี้ในระบบกับธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินที่กฎหมายรองรับนั้น จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติทางการเงิน ตลอดจนขั้นตอนการตรวจสอบหลายขั้นตอน ซึ่งโดยปกตินั้น ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินจะปล่อยกู้ให้กับผู้ขอู้ที่มีความน่าเชื่อถือว่าจะสามารถชำระหนี้ได้ หรือมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เพื่อป้องกันการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (หนี้สูญ) หรือที่เรียกว่า “Non-Performing Loan (NPL)”

โดยขั้นตอนของธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่สำคัญ และมักจะเป็นอุปสรรคต่อการขอู้ได้แก่

- คุณสมบัติเฉพาะของผู้ขอู้ อาทิ ต้องเป็นข้าราชการหรือทำงานรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้มีความมั่นคงของอาชีพ มีรายได้ที่เหมาะสมผ่านเข้าระบบบัญชีอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ประชาชนหรือพ่อค้า แม่ค้าทั่วไป ย่อมไม่สามารถขอู้ได้

- การแสดงหลักฐานทางบัญชีการเงินของผู้ขอู้ (Statement) อาจเป็นแบบกระแสรายวัน หรือออมทรัพย์ก็ได้ ซึ่งอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ การหมุนเวียนของเงินในบัญชีดังกล่าว จะต้องดีพอหรือเป็นที่น่าพอใจจนสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินได้ นับเป็นปัญหาสำคัญของผู้มีรายได้น้อย

- ประวัติการกู้ยืมเงินและการชำระหนี้ของผู้ขอู้ หรือที่เรียกว่า “เครดิตบูโร” ซึ่งถ้าผู้ขอู้รายใดมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ตรงเวลา หรือไม่เคยผิดนัดชำระหนี้มาก่อนย่อมไม่เกิดปัญหา แต่สำหรับผู้ขอู้ที่เคยผิดนัดชำระหนี้ อาจจะไม่ได้รับการอนุมัติจากธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินได้

- การพิจารณาเอกสารอื่น ๆ ประกอบ อาทิ ใบอนุญาตประกอบกิจการ ใบทะเบียนธุรกิจการค้า แผนงานธุรกิจหรือโครงการที่จะขอู้ ซึ่งอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ พ่อค้า แม่ค้าทั่วไปจะไม่มีเอกสารดังกล่าว

- หลักทรัพย์ที่นำมาใช้ค้ำประกัน เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยง ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินส่วนใหญ่มักจะให้นำหลักทรัพย์มาค้ำประกัน และปล่อยกู้ในวงเงินที่น้อยกว่าหลักทรัพย์ที่นำมาใช้ค้ำประกันนั้น อุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ ผู้ขอกู้มีฐานะยากจน และมักจะไม่มียหลักทรัพย์ที่สามารถนำมาค้ำประกันได้

จากขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ามีขั้นตอนมากมายที่ถือว่าเป็นอุปสรรค กระบวนการขออนุมัติเงินกู้หรือการตรวจสอบอาจใช้เวลานานในการอนุมัติ ส่งผลให้ไม่ทันต่อความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องใช้เงิน ดังนั้นการพึ่งพาหนั้นนอกระบบ จึงเป็นแนวทางที่ประชาชนบางกลุ่มใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้า (ไพฑูริศ เอกจริยกร, 2554ก, น.16-17)

อุปสรรคในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ

1. การขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหนี้นอกระบบ เนื่องจากธุรกิจประเภทนี้ เจ้าหนี้เงินกู้นอกระบบแต่ละรายส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอิทธิพล เป็นที่รู้จักหรือเป็นผู้กว้างขวางในท้องถิ่นนั้น และจะทำธุรกิจเฉพาะในเขตพื้นที่ของตนเอง ทำให้ภาครัฐไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ หรือนโยบายที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง

2. ความยินยอมของผู้กู้หรือลูกหนี้เอง จากการศึกษาการกู้ยืมเงินนอกระบบนั้น สามารถทำได้โดยง่าย ไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อนหรือยุ่งยาก และไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งผู้กู้เองส่วนใหญ่ก็ยินยอมอยู่ภายใต้กฎ เงื่อนไข ที่ผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้กำหนดขึ้นแม้ว่าจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น เมื่อผู้กู้ซึ่งเป็นผู้ที่เสียเปรียบในการกู้ยืมเงินลักษณะดังกล่าวยินยอมแล้ว การป้องกันหรือปราบปรามเรื่องหนี้นอกระบบก็คงทำได้ยากขึ้น

3. กฎหมายในปัจจุบันไม่มีมาตรการบังคับที่เพียงพอที่จะสร้างความเกรงกลัวต่อผู้ให้กู้ การกู้ยืมเงินในปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ อาทิ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ประกาศกระทรวงการคลังหรือประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ได้มีการฟ้องร้องคดีเกิดขึ้นและจากแนวคำพิพากษาของศาลที่ให้ข้อตกลงในส่วนที่เป็นดอกเบี้ยที่ฝ่าฝืนทั้งหมดตกเป็นโมฆะ* แต่ไม่ได้นำโทษทางอาญาที่กำหนดให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีมาใช้บังคับด้วย ส่งผลให้

* ตามแนวทางการพิพากษาของศาล เมื่อมีการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดเกิดขึ้น ไม่ว่าจะกรณีใดที่เอกชนทำการกู้ยืมเงินกันเองแล้วผู้ให้กู้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ก็นับ หรือจะเป็นกรณีการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่มีการคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราดอกเบี้ยตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยก็ดี ในทางปฏิบัติศาลจะมีคำพิพากษาให้ดอกเบี้ยทั้งหมดนั้นตกเป็นโมฆะ โดยจะไม่พิพากษาให้ลดอัตราดอกเบี้ยลงมาให้เหลือร้อยละ 15 ต่อปีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือให้ลดอัตรารวมอยู่ที่อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินจะพึงเรียกได้ตามกฎหมาย ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช 2475 ได้บัญญัติห้ามมิให้เรียกดอกเบี้ยเงินกู้เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดและมีบทกำหนดโทษทางอาญาเอาไว้ไม่เกิน 1 ปี ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวถือเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน อันส่งผลให้การคิดดอกเบี้ยที่ฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้ถือเป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผลทางกฎหมายจึงทำให้ดอกเบี้ยทั้งหมดต้องตกเป็นโมฆะ (ไพฑูริศ เอกจริยกร, 2554ข, น.20)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 กำหนดว่า การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมายเป็นการพนันวิสัย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ

แนวคำพิพากษาของศาลนั้น อาจไม่มีสภาพบังคับที่รุนแรงพอที่จะทำให้ผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้เกิดความเกรงกลัวจากการปล่อยกู้ในระบบ

อีกทั้งในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายสำหรับกำกับ ดูแล ผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อที่เป็นบุคคลธรรมดา โดยเฉพาะ จึงต้องอาศัยการบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แทน แต่ก็เพียงพอมาตรการทางแพ่งเท่านั้น ดังนั้น เมื่อมีการฝ่าฝืนจึงไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการกำกับ ดูแล การประกอบธุรกิจดังกล่าว ซึ่งมีลักษณะเฉพาะได้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาในภายหลัง (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2554ค, น.18-20)

กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับหนี้ออกในระบบในปัจจุบัน

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตามมาตรา 640-656 ได้กำหนดถึง “ลักษณะของการยืม” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไว้ 2 แบบ คือ ยืมใช้คงรูป และยืมใช้สิ้นเปลือง

“ยืมใช้คงรูป” เป็นสัญญาที่เกิดขึ้น โดยผู้ให้ยืมจะให้ผู้ยืมใช้สอยสินทรัพย์ในลักษณะที่ไม่มีค่าตอบแทน และเมื่อผู้ยืมใช้สอยสินทรัพย์เสร็จแล้วก็จะคืนสินทรัพย์นั้นแก่ผู้ให้ยืม

“ยืมใช้สิ้นเปลือง” เป็นสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ให้ยืมและผู้ยืม โดยผู้ให้ยืมจะส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินพร้อมทั้งกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ยืม โดยผู้ยืมสามารถใช้ทรัพย์สินนั้นเสมือนเป็นทรัพย์สินของตน ซึ่งเมื่อครบกำหนดสัญญาแล้ว ผู้ยืมจะต้องส่งทรัพย์สินที่เป็นชนิด ประเภท และปริมาณที่เท่ากันกับทรัพย์สินที่ยืมมา แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพย์สินอันเดียวกันกับทรัพย์สินที่ยืมไป เพราะทรัพย์สินประเภทนี้อาจเป็นทรัพย์สินที่ใช้แล้วหมดไปนั่นเอง อีกทั้งการยืมใช้สิ้นเปลืองสามารถกำหนดค่าตอบแทนได้ด้วย

จากลักษณะของการยืมทั้ง 2 แบบ ดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า “การยืมเงิน” เข้าข่ายของการยืมใช้สิ้นเปลือง เพราะเมื่อครบกำหนดสัญญาเงิน ผู้ยืมจะคืนเงินเป็นจำนวนเดียวกับที่กำหนดในสัญญา แต่ไม่ได้คืนเงินที่เป็นอันเดียวกันกับที่ได้รับมาจากผู้ให้ยืมนั่นเอง

ในประเด็นเรื่องการยืมเงินนี้ มีจุดที่น่าสนใจหลายประการ อาทิ

1. มาตรา 653 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดว่า การกู้ยืมเงินที่มากกว่า 2,000 บาทขึ้นไป ถ้าไม่ได้ทำหนังสือและลงลายมือชื่อผู้กู้ไว้เป็นหลักฐาน ผู้ให้กู้จะไม่สามารถฟ้องร้องเพื่อให้ผู้กู้ชำระเงินที่ยืมได้ แม้จะได้ความว่าผู้กู้มีเจตนาจะไม่คืนเงินที่กู้ไป หรือเจตนาโกงก็ตาม (ไพฑูริศ เอกจริยกร, 2554ค, น.18)

สำหรับกรณีที่ยืมเงินไม่เกิน 2,000 บาท กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าต้องทำหนังสือไว้เป็นหลักฐานแต่อย่างใด แต่หากมีกรณีพิพาทกันเกิดขึ้น คู่กรณีสามารถนำบุคคลอื่นมาเป็นพยานได้

การชำระเงินคืนก็เช่นกัน ในกรณีที่ทำหนังสือไว้เป็นหลักฐาน ถึงแม้ว่าผู้กู้จะได้ชำระคืนเงินแก่ผู้ให้กู้แล้ว แต่ไม่ได้ทำหนังสือที่มีการลงลายมือชื่อผู้ให้กู้ไว้เป็นหลักฐาน หากมีกรณีพิพาทกันในประเด็นการชำระเงินคืน ผู้กู้จะไม่สามารถยกมาเป็นข้ออ้างถึงการชำระหนี้คืนได้ อีกทั้งไม่สามารถนำบุคคลอื่นมาเป็นพยานได้เช่นกัน (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2554ง, น.59)

2. มาตรา 654 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดว่า ให้คิดดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ถ้าในสัญญาใดกำหนดดอกเบี้ยมากกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี

3. มาตรา 656 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดว่า การชำระหนี้คั้นนั้น หากผู้ให้กู้และผู้กู้ยอมรับร่วมกัน ในสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นที่จะนำมาใช้แทนเงินที่กู้ยืมไป สามารถนำมาชำระหนี้แทนได้ โดยให้คิดมูลค่าของทรัพย์สินนั้น ณ ราคาท้องตลาด ในเวลาและสถานที่ส่งมอบนั้น ถ้ามีการตกลงกันเป็นอย่างอื่นที่ขัดกับหลักการข้างต้นให้ถือว่าเป็นโมฆะ

4. อัตราดอกเบี้ย การกู้ยืมเงินนั้นเป็นการยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมาข้างต้น จึงอาจมีการกำหนดค่าตอบแทนในการยืมได้ หรือที่เรียกว่า “ดอกเบี้ย” ซึ่งจะคิดจากเงินต้นที่ยืมไป โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดลักษณะไว้ 2 แบบ คือ

1) กรณีไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืมเงิน แต่ผู้ให้กู้และผู้กู้ตกลงกันว่าจะมีการคิดดอกเบี้ยการกู้ยืมเงินดังกล่าวด้วย กรณีนี้กฎหมายกำหนดให้คิดที่อัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี

2) กรณีมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืมเงิน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดไว้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี หรือร้อยละ 1.25 ต่อเดือน ถ้าหากสัญญาใดกำหนดไว้เกินร้อยละ 15 ต่อปี ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2554จ, น.63) (ไพฑูริย์ เอกจริยกร, 2554ง, น.18)

2. พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช 2475

กฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้โดยมีเหตุผลว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สามารถเรียกเก็บได้ไว้ที่ร้อยละ 15 ต่อปี แต่ความจริงที่เกิดขึ้นกลับยังมีการเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กำหนด ซึ่งผู้ให้กู้กับผู้กู้พร้อมใจกันหรือร่วมใจกันปฏิบัติ เนื่องจากฝ่ายผู้ให้กู้ยากได้ดอกเบี้ย ฝ่ายผู้กู้มีความจำเป็นต้องใช้เงินจึงต้องทำการกู้ยืมเงิน เพื่อป้องกันเหตุดังกล่าว จึงจำเป็นต้องประกาศใช้พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช 2475

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดลักษณะพฤติกรรมของผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้ ไว้ 3 แบบ คือ

1. หากผู้ให้กู้อย่างใดเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 (อัตราดอกเบี้ยในที่นี้หมายถึงความถึงเฉพาะดอกเบี้ยที่เกิดจากการยืมเงินเท่านั้น ซึ่งมีการคิดดอกเบี้ยเกินกว่าที่กำหนด ไม่รวมดอกเบี้ยที่เกิดจากการยืมสิ่งของ)

2. หากผู้ให้กู้อย่างใดเขียนข้อความที่ไม่จริงหรือเป็นเท็จในเรื่องจำนวนเงินกู้หรืออื่น ๆ อาทิ เขียนจำนวนเงินกู้ในสัญญาไม่ตรงกับจำนวนเงินที่กู้จริงเพื่อไม่ให้รู้ว่าการกู้ยืมดังกล่าวคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี เพื่อหลบเลี่ยงกฎหมาย เช่น กู้ยืมเงิน 1,000,000 บาท แต่รวมในสัญญาเป็นเงินต้น 1,300,000 บาท เป็นต้น

3. มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากเกินสมควร หรือเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ถึงแม้ผู้ให้กู้กับผู้กู้จะตกลงกันไว้ อาทิ กู้ยืมเงิน 10,000 บาท และมีการตกลงกันไว้ว่าหากมีการผิดนัดชำระ ผู้กู้จะยอมให้ผู้ให้กู้ฟ้องร้องได้ 20,000 บาท เหตุการณ์นี้ถือเป็นการเรียกเอาประโยชน์มากเกินไป

กฎหมายได้กำหนดว่า ผู้กระทำความผิดการฉ้อโกงข้างต้น (ซึ่งเมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว หมายถึง ผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้ นั่นเอง) ถือได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราตามกฎหมายฉบับนี้ มีโทษทางอาญา คือ จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมีโทษทางอาญา ข้อตกลงเรื่องสัญญาดอกเบี้ยดังกล่าวถือเป็นโมฆะ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2554ฉ, น.65-68)

3. พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523

เหตุผลสำหรับการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ คือ การกำหนดให้คิดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ได้มีการประกาศใช้มาเป็นเวลานาน และในกาลต่อมา ภาวะทางการเงินของตลาดโลกและตลาดภายในประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงไป หากยังคงจำกัดดอกเบี้ยไว้ในอัตราเดิม จะทำให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล ที่สามารถใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจได้

ดังนั้น จึงได้มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ขึ้น โดยมีสาระสำคัญ คือ การให้อำนาจแก่ทางราชการ ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยการให้กู้ยืม ซึ่งสถาบันการเงินสามารถคิดดอกเบี้ยได้สูงกว่าร้อยละ 15 ต่อปี หรือในอัตราสูงสุดที่สถาบันการเงินสามารถคิดได้ โดยอาศัยอำนาจของประกาศรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตามคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย

4. ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 (เรื่อง สิ้นเชื้อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ)

ในอดีตที่ผ่านมา การให้สิ้นเชื้อส่วนบุคคลระหว่างผู้ให้กู้และผู้กู้ นั้น เป็นไปในลักษณะที่คล้ายกับการก่อหนี้ในระบบในปัจจุบัน กล่าวคือ มีจำนวนผู้ให้กู้และผู้กู้เป็นจำนวนมากเนื่องจากง่ายต่อการเข้าถึง มีวงเงินกู้ที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับการกู้จากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงิน แต่อัตราดอกเบี้ยจะสูงกว่ามาก ผู้ให้กู้จะเป็นฝ่ายให้สิ้นเชื้อโดยใช้ทุนของตัวเองเนื่องจากผู้ให้กู้ไม่ได้ทำการรับฝากเงินเหมือนธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินทั่วไป ดังนั้น ธุรกิจของผู้ให้กู้ในลักษณะนี้จึงไม่เข้าข่ายการเป็นธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่จะต้องขออนุญาตในการประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน หลักทรัพย์หรือเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ.2522 นอกจากนี้ก็ยังไม่ได้ถูกกำกับ ควบคุมหรือดูแล การประกอบธุรกิจดังกล่าวโดยธนาคารแห่งประเทศไทย จะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบธุรกิจประเภทนี้ หรือที่เรียกว่า “ผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank)” ในขณะนั้น จะยังไม่มีหน่วยงานของภาครัฐมาควบคุมอย่างชัดเจน

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีการประกาศของกระทรวงการคลัง ให้มีการประกอบธุรกิจสิ้นเชื้อส่วนบุคคลขึ้น โดยกำหนดให้เป็นกิจการที่มีลักษณะคล้ายกับธนาคาร แต่การประกอบธุรกิจดังกล่าวต้องขออนุญาตก่อน

สาระสำคัญของประกาศฉบับนี้ คือ เป็นการให้สิ้นเชื้อบุคคลธรรมดาซึ่งไม่รวมสิ้นเชื้อเพื่อการประกอบธุรกิจ มีการกู้เพื่อนำมาใช้ในสินค้าหรือบริการ ไม่ใช่เพื่อนำมาประกอบธุรกิจ และไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน

อีกทั้งผู้ที่ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยต้องจัดตั้งเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด และต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท ทั้งนี้ สามารถคิดอัตราดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเมื่อรวมอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แล้วจะต้องไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2554ช, น.70-73)

หนี้ครัวเรือนของประเทศไทย

ความสำคัญของหนี้ครัวเรือน

หนี้ครัวเรือน เป็นหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเงินของประชาชนซึ่งมีทั้งในระบบ (ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน) และนอกระบบ โดยในปัจจุบันมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางการเงินและเศรษฐกิจของประเทศได้

ในช่วงที่เศรษฐกิจดี การค้า การลงทุนตลอดจนกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ จะมีการขยายตัวและสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องภายใต้ระดับอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ทั้งภาคเอกชนและภาคครัวเรือนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างสะดวก และสถาบันการเงินต่างๆ ก็มีความเต็มใจที่จะให้สินเชื่อจากความเชื่อมั่นด้านรายได้และความสามารถในการชำระหนี้ ดังนั้น การขยายตัวของหนี้ครัวเรือนนั้น ส่วนหนึ่งจะแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เพิ่มขึ้นของภาคครัวเรือน และสามารถช่วยรักษาระดับการบริโภคของภาคประชาชนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมได้ (Smoothing Consumption) อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของหนี้ภาคครัวเรือนควรอยู่ในระดับที่เหมาะสมโดยไม่เร่งตัวเร็วจนเกินไปเมื่อเทียบกับการขยายตัวของเศรษฐกิจประเทศ อีกทั้งต้องไม่ขยายตัวเร็วและมากกว่าการขยายตัวของรายได้ครัวเรือน มิเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการก่อหนี้เกินตัวได้ในอนาคต

ในช่วงเศรษฐกิจไม่ดี รายได้ของประชาชน ตลอดจนความมั่งคั่งของภาคครัวเรือนจะลดลงส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของภาคครัวเรือน จนหนี้ที่ก่อไว้กลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในที่สุด (Non-Performing Loan) และภาคครัวเรือนจะเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยากขึ้นจากการที่สถาบันการเงินมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น ทำให้ระดับการกู้ยืมและการบริโภคภาคครัวเรือนลดลง อาจส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัวหรือซบเซาเป็นระยะเวลานาน และเป็นที่น่าสังเกตว่า หากประเทศที่ภาคครัวเรือนมีการก่อหนี้ในระดับสูง เมื่อเกิดเหตุไม่คาดฝันหรือเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ระดับการบริโภคภาคครัวเรือนจะลดลงมากและยาวนานกว่าประเทศที่ภาคครัวเรือนมีการก่อหนี้ในระดับต่ำ

ดังนั้น กรณีของประเทศไทยในปัจจุบันที่หนี้ภาคครัวเรือนเร่งตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากเศรษฐกิจมีการชะลอตัวลงอย่างรวดเร็วและเกิดอัตราการว่างงานสูงขึ้น จะส่งผลกระทบต่อระดับรายได้ภาคครัวเรือน (Income shock) ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ของภาคครัวเรือนและระดับการบริโภคลดลง ซึ่งมีโอกาสจะทำให้เศรษฐกิจไทยซบเซาเป็นระยะเวลานานได้เช่นกันหากเกิดภาวะ Income shock ดังกล่าว (พลิชฐ์ โชติวัฒนกุล และชลิดา แท่งเพชร, 2556, น.1-8)

สถานการณ์หนี้ครัวเรือนในปัจจุบัน

ภาพรวมปี 2557

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าในปี 2556 จำนวนครัวเรือนในประเทศไทยมีประมาณ 20 ล้านครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 25,194 บาท โดยรายได้ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของผลตอบแทนจากการทำงาน อาทิ เงินเดือน ค่าจ้าง การทำธุรกิจ และการเกษตร

ส่วนด้านรายจ่ายนั้น มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณเดือนละ 19,061 บาท โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าอาหาร การเดินทาง และที่อยู่อาศัย

ส่วนหนี้สินของครัวเรือน จากรายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาส 4 และภาพรวมปี 2557 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า หนี้สินครัวเรือนในไตรมาส 3/2557 เท่ากับ 10,220,463 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 84.2 ต่อ GDP เทียบกับระดับร้อยละ 80.7 ต่อ GDP ในไตรมาส 2/2557 และระดับร้อยละ 82.3 ต่อ GDP ในปี 2556 โดยเมื่อเทียบกับหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา พบว่า หนี้ครัวเรือนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยการก่อหนี้ส่วนใหญ่จะนำไปเพื่อการซื้อที่อยู่อาศัย และเพื่อการบริโภคอื่นๆ อีกทั้งได้มีการประมาณการว่าเมื่อสิ้นปี 2557 สัดส่วนหนี้ครัวเรือนจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 85 ต่อ GDP ซึ่งเป็นแนวโน้มของสัดส่วนหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลงเมื่อเทียบกับหลายปีที่ผ่านมา คาดว่าสาเหตุน่าจะมาจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ชะลอตัวลงส่งผลกระทบต่อความกังวลของประชาชนเกี่ยวกับรายได้ และการมีงานทำในอนาคต รวมถึงภาระหนี้สินที่ต้องชำระคืน ทำให้ความเชื่อมั่นในการเบิกจ่ายสินเชื่อของประชาชนลดลง และการระมัดระวังการปล่อยสินเชื่อของภาคธนาคาร

ตารางแสดงหนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อจากสถาบันการเงิน)

ณ สิ้นระยะเวลา	2553	2554	2555	2556	2557		
					Q1	Q2	Q3
หนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	6.37	7.41	8.77	9.79	9.86	10.03	10.22
(%YOY)	14.7	16.4	18.3	11.4	9.9	8.1	7.7
- สถาบันรับฝากเงิน	16.3	16.4	17.4	10.4	9.5	7.9	7.5
- สถาบันการเงินอื่น	3.5	16.0	25.5	18.4	12.3	9.4	9.2
สัดส่วนต่อ GDP	63.0	70.3	77.1	82.3	79.4	80.7	84.2

ที่มา : 1.ธนาคารแห่งประเทศไทย.

2.รายการ Money Go Round. กรุงเทพธุรกิจ. วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2558.

จากตารางแสดงสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับและบัตรเครดิต พบว่าในไตรมาส 4/2557 สินเชื่อส่วนบุคคลมียอดคงค้าง เท่ากับ 312,851 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 เมื่อเทียบกับปีที่แล้ว และมีสินเชื่อที่ผิดนัดชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไป เท่ากับ 14,238 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.6 และในส่วนของบัตรเครดิตมียอดคงค้างสินเชื่อบัตรเครดิต เท่ากับ 318,141 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.5 เมื่อเทียบกับปีที่แล้ว และมียอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป เท่ากับ 8,316 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.6

เมื่อนำตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อคงค้างอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์มาพิจารณาจะเห็นว่า ประชาชนได้มีการกู้เงินเพื่อนำไปใช้จ่ายในวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตามความจำเป็น โดยประชาชนส่วนใหญ่กู้เงินไปเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยและเพื่อการบริโภคมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.4 และ 26.1 ตามลำดับ (ซึ่งจะต่างกับการก่อหนี้ในระบบที่ส่วนใหญ่จะกู้เพื่อนำไปใช้จ่ายอุปโภค บริโภคในชีวิตประจำวัน)

ในส่วนของหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้นั้น พบว่า ในไตรมาส 4/2557 มีจำนวน 83,451 ล้านบาท เมื่อเทียบกับไตรมาส 4 ของปีที่แล้ว เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.5 และมีสัดส่วนต่อสินเชื่อรวมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 2.4

ตารางแสดงสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับและบัตรเครดิต

ณ สิ้นระยะเวลา	2555	2556	2557	2557			
				Q1	Q2	Q3	Q4
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ							
(1) ยอดสินเชื่อคงค้าง(ล้านบาท)	251,549	299,142	312,851	299,024	304,131	309,660	312,851
%YOY	18.0	18.9	4.6	10.5	8.8	6.6	4.6
(2) สินเชื่อผิดนัดชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไป	7,491	10,920	14,238	12,141	12,810	14,644	14,238
%YOY	28.1	45.8	30.4	42.0	50.5	48.9	30.4
(2) / (1) (ร้อยละ)	3.0	3.7	4.6	4.1	4.2	4.7	4.6
สินเชื่อบัตรเครดิต							
(1) ยอดคงค้างสินเชื่อบัตรเครดิต(ล้านบาท)	261,553	290,425	318,141	268,907	276,785	280,381	318,141
%YOY	14.3	11.0	9.5	11.7	9.6	9.0	9.5
(2) ยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป	5,054	6,638	8,316	7,324	7,497	8,153	8,316
%YOY	3.2	31.3	25.3	36.4	28.4	28.1	25.3
(2) / (1) (ร้อยละ)	1.9	2.3	2.6	2.7	2.7	2.9	2.6

ที่มา: 1. ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. รายการ Money Go Round. กรุงเทพธุรกิจ. วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2558.

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อคงค้างอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์

สิ้นระยะเวลา	สัดส่วน (%)*	2555	2556	2557	2557			
					Q1	Q2	Q3	Q4
สินเชื่ออุปโภค บริโภคส่วนบุคคล	100.0	21.6	11.5	7.4	10.7	8.8	8.0	7.4
- ซื้อที่ดิน	1.0	-12.1	10.0	3.9	8.4	6.9	3.5	3.9
- เพื่อที่อยู่อาศัย	47.4	12.4	12.6	12.3	12.3	12.7	12.5	12.3
- อสังหาริมทรัพย์ เพื่อการอื่นๆ	0.1	-4.0	50.4	11.2	83.0	47.2	30.0	11.2
- ซื้อรถยนต์	24.6	33.9	8.4	-3.4	2.5	-1.2	-3.7	-3.4
- การศึกษา	0.0	-5.7	47.3	8.2	98.6	94.2	21.6	8.2
- เดินทางไป ต่างประเทศ	0.0	-12.4	-8.4	12.6	-2.1	0.8	3.3	12.6
- บริโภคอื่น ๆ	26.1	29.4	1.1	10.5	17.6	13.6	13.4	10.5

ที่มา: 1. ธนาคารแห่งประเทศไทย * สัดส่วนใน Q4/2557

2. รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาส 4 และภาพรวมปี 2557. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).

3. รายการ Money Go Round. กรุงเทพธุรกิจ. วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2558.

ตารางแสดงหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

ณ สิ้นระยะเวลา	2555	2556	2557	2557			
				Q1	Q2	Q3	Q4
หนี้เพื่อการอุปโภค บริโภคที่ไม่ก่อให้เกิด รายได้ (ล้านบาท)	56,583	71,612	83,451	79,018	81,750	90,157	83,451
(%YOY)	20.5	26.6	16.5	31.3	29.4	31.8	16.5
สัดส่วนต่อ NPLs รวม	22.3	26.9	30.0	28.2	28.8	30.7	30.0
สัดส่วนต่อสินเชื่อรวม	1.9	2.2	2.4	2.4	2.5	2.7	2.4

ที่มา: 1. ธนาคารแห่งประเทศไทย * สัดส่วนใน Q4/2557

2. รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาส 4 และภาพรวมปี 2557. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).

3. รายการ Money Go Round. กรุงเทพธุรกิจ. วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2558.

ประมาณการหนี้ครัวเรือน ปี 2558

สำหรับปี 2558 คาดว่าแนวโน้มหนี้ครัวเรือนจะยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่เป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอตัวลง โดยอยู่ในกรอบประมาณร้อยละ 87-89 ต่อ GDP เป็นผลมาจากแนวโน้มเศรษฐกิจไทยที่จะฟื้นตัวดีขึ้นจากการเร่งเบิกจ่ายงบประมาณภาครัฐในโครงการต่าง ๆ ส่งผลต่อการจ้างงาน ระดับรายได้ กำลังซื้อและความสามารถในการกู้ยืมของภาคครัวเรือนให้ขยับสูงขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน

แต่จากตัวเลขหนี้ครัวเรือนที่สูงขึ้นก็ไม่ได้หมายความว่า ทุกครัวเรือนจะประสบปัญหาหนี้สะสมที่มีความรุนแรง เนื่องจากครัวเรือนที่จะประสบปัญหาในเรื่องนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำ มีฐานะยากจนและมีความไม่แน่นอนของรายได้ อาทิ ลูกจ้างรายวันและคนงานทั่วไป เกษตรกรที่ต้องเผชิญปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่อในระบบจากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงิน เนื่องจากมีรายได้น้อย ไม่แน่นอน มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้สูง มีสัดส่วนภาระหนี้สินต่อรายได้ที่ค่อนข้างเต็ม ส่งผลให้การก่อหนี้ในระบบเป็นไปได้ยากเพราะไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ที่เพียงพอ อีกทั้งการก่อหนี้ส่วนใหญ่ของคนกลุ่มนี้เป็นไปเพื่อแก้ปัญหาค่าครองชีพ ความจำเป็นเร่งด่วนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งเมื่อไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้ ก็จำเป็นต้องทำการก่อหนี้นอกระบบแทน

แต่สัดส่วนหนี้ทั้งระบบที่เพิ่มสูงขึ้นนั้น คาดว่าน่าจะเกิดจากครอบครัวที่มีฐานะระดับปานกลางขึ้นไปถึงระดับสูง เนื่องจากมีรายได้ที่แน่นอน มีอำนาจในการซื้อสินค้า มีสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่มีความเสี่ยงต่ำ ส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงสินเชื่อในระบบของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน จะทำได้ง่ายเพราะมีความสามารถในการชำระหนี้ในระดับสูงกว่าครัวเรือนที่มีฐานะยากจน โดยการก่อหนี้ของกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะใช้สำหรับการซื้อที่อยู่อาศัย การอุปโภคบริโภคและการทำธุรกิจ ตามลำดับ โดยมีการประมาณการว่าในปี 2558 หนี้ครัวเรือนของไทยอาจอยู่ในระดับประมาณร้อยละ 87-89 ต่อ GDP

แม้ปัญหาหนี้ครัวเรือนสะสมจะส่งผลให้หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสินเชื่อภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นในปี 2557 (ตารางแสดงหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้) เห็นได้จากสัดส่วนหนี้ NPLs ต่อสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินมีแนวโน้มขยับเพิ่มขึ้น โดยในประเด็นนี้ คาดว่าในปี 2558 เมื่อทิศทางเศรษฐกิจไทยที่ฟื้นตัวชัดเจนขึ้น ร่วมกับกลุ่มธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินซึ่งเป็นผู้ให้บริการสินเชื่อมีแนวโน้มที่จะระมัดระวังการปล่อยสินเชื่อให้กับภาคครัวเรือน พิจารณาปล่อยสินเชื่อแก่ลูกค้าที่มีศักยภาพและการพิจารณาวงเงินสินเชื่อภายใต้ความสามารถในการชำระคืนหนี้ที่แท้จริง น่าจะมีส่วนช่วยประคองไม่ให้เกิดวิกฤตหนี้ภาคครัวเรือนในปี 2558 ได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, น.4-5) (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2558ก, น.1-6)

สินเชื่อ Nano-Finance คือ อะไร

ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2557 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ “มาตรการสินเชื่อเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนรายย่อย (สินเชื่อ Nano-Finance)” ที่เสนอโดยกระทรวงการคลัง ซึ่งมาตรการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย ให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ อีกทั้งสามารถบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนจากปัญหาเรื่องหนี้ในระบบ อันเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าว จำเป็นที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ต้องประกาศถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับที่มีใช้สถาบันการเงินถือปฏิบัติ (ประกาศดังกล่าวอาศัยอำนาจตามความในข้อ 1 3 6 7 8 9 และ 15 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2557))

สาระสำคัญของมาตรการสินเชื่อ Nano-Finance มีดังนี้

1. มุ่งเน้นการให้สินเชื่อรายย่อยแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ที่ไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน

2. ผู้ประกอบธุรกิจจะให้วงเงินสินเชื่อรายย่อยเพื่อนำไปประกอบอาชีพภายใต้การกำกับแก่ผู้บริโภครายละไม่เกิน 100,000 บาท โดยวงเงินสินเชื่อรายย่อยดังกล่าว ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของผู้บริโภค

3. ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตาม ในเรื่องการเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ ซึ่งเมื่อนำมาคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี (Effective rate) อีกทั้งผู้ประกอบธุรกิจจะต้องไม่นำดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ มารวมกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระเพื่อคิดดอกเบี้ยและค่าปรับอีก

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยได้เกินร้อยละ 15 ต่อปี ตามมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย จะต้องอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ออกประกาศกระทรวงการคลังเพื่อกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อ Nano-Finance เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายดังกล่าว และให้คิดอัตราดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี

4. ผู้ประกอบธุรกิจต้องทำการเปิดเผยข้อมูลอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่างๆ ที่เกี่ยวกับสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกาศเผยแพร่โดยปิดประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวกับสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานทุกแห่ง ภายในวันเดียวกับที่ผู้ประกอบธุรกิจประกาศหรือเปลี่ยนแปลงรายละเอียดดังกล่าว

กรณีมีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เกี่ยวกับสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับตามที่ระบุไว้ รวมถึงค่าใช้จ่ายและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง

สินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับซึ่งทำให้ผู้บริโภคนเสียประโยชน์ ให้ผู้ประกอบการจัดแจงเป็นหนังสือแก่ผู้บริโภคและต้องปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานทุกแห่ง เพื่อให้ลูกค้าทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วันก่อนการเปลี่ยนแปลงจะมีผลใช้บังคับ ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวเมื่อคำนวณรวมกับดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เกี่ยวกับสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ จะต้องไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี (Effective rate)

5. การเรียกให้ชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ประกอบการต้องถือปฏิบัติในการเรียกให้ชำระหนี้และติดตามทวงถามหนี้ โดยต้องจัดทำใบแจ้งหนี้เพื่อแจ้งให้ผู้บริโภคทราบถึงภาระหนี้ พร้อมวันถึงกำหนดชำระหรือหักบัญชีในแต่ละงวดตามรูปแบบและช่องทางที่ได้ตกลงกับผู้บริโภค โดยผู้ประกอบการต้องแสดงยอดหนี้ทั้งในส่วนที่ต้องชำระ ส่วนที่ค้างชำระ และที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ โดยแยกเป็นเงินต้น ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใด ๆ ไว้ในใบแจ้งหนี้ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบอย่างน้อยเดือนละครั้ง และต้องจัดส่งใบแจ้งหนี้ให้แก่ผู้บริโภคภายในวันเวลาอันควรก่อนวันถึงกำหนดชำระ หรือหักบัญชีงวดแรกของเดือนนั้น นอกจากนี้ผู้ประกอบการต้องมีหนังสือแจ้งเตือนล่วงหน้าแก่ผู้บริโภคที่ผิดนัดชำระหนี้ไม่น้อยกว่า 20 วัน ก่อนดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามกฎหมาย

6. เมื่อมีข้อร้องเรียนเกิดขึ้น ผู้ประกอบการต้องดำเนินการตรวจสอบเมื่อผู้บริโภคร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้บริการสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ และแจ้งความคืบหน้ารวมทั้งชี้แจงขั้นตอนต่อไปให้ผู้บริโภคทราบภายใน 7 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งการร้องเรียน รวมทั้งให้ดำเนินการแก้ไขข้อร้องเรียนให้แล้วเสร็จ และแจ้งให้ผู้บริโภคทราบโดยเร็ว

7. ผู้ประกอบการ ต้องกำหนดนโยบายและแผนงานในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อดังกล่าว และเสนอต่อคณะกรรมการของผู้ประกอบการเพื่อให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ นโยบายและแผนงานดังกล่าว ควรประกอบด้วยทิศทางและแนวทางในการให้บริการสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ

นอกจากนี้ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีระเบียบ หรือพิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของผู้ประกอบการ หรือระบุในสัญญาการแต่งตั้งตัวแทน เพื่อกระทำการแทนผู้ประกอบการเรื่องการติดต่อหาผู้บริโภครายใหม่ หรือติดต่อกับผู้บริโภครายเดิมเพื่อเสนอสินเชื่อประเภทใหม่

8. ผู้ประกอบการ จะต้องมียัตราส่วนหนี้สินรวมทั้งสิ้นต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity ratio : D/E) ไม่เกิน 7 เท่า และต้องดำรงอัตราส่วนดังกล่าวตลอดการประกอบธุรกิจนี้ เว้นแต่ธนาคารแห่งประเทศไทย จะพิจารณาผ่อนผันเป็นรายกรณี หากผู้ยื่นขออนุญาตมียัตราส่วน D/E เกินกว่าอัตราที่กำหนด เมื่อได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจดังกล่าว จะต้องดำเนินการลดอัตราส่วนให้อยู่ในอัตราที่กำหนดภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ประกาศฉบับนี้มีผลบังคับใช้

9. ผู้ที่สนใจจะประกอบธุรกิจนี้ ต้องยื่นแบบขออนุญาตเป็นผู้ประกอบการต่อกระทรวงการคลัง โดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งผลการพิจารณาจะแจ้งให้ทราบภายใน 60 วันทำการ นับแต่วันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับคำขอและเอกสารถูกต้องครบถ้วน

10. ผู้ประกอบการต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดซึ่งได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรี และต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท โดยสามารถระดมทุน

เพิ่มเติมได้จากการออกตั๋วเงินที่เสนอต่อผู้ลงทุนในวงจำกัด (Private Placement : PP) และการออกหุ้นกู้ โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558, น.3-7)

บทสรุป

“มาตรการสินเชื่อเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนรายย่อย (สินเชื่อ Nano-Finance)” หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า “มาตรการสินเชื่อนาโนไฟแนนซ์ Nano-Finance” นั้น เป็นมาตรการของภาครัฐที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือแหล่งสินเชื่อในการกู้ยืม ให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อนำมาประกอบอาชีพ โดยการให้สินเชื่อจะมียกเว้นไม่เกิน 100,000 บาทต่อราย และคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รวมกันแล้วไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าระดับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อในระบบในปัจจุบัน โดยประเด็นดังกล่าวข้างต้น กระทรวงการคลังจำเป็นต้องออกประกาศของกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ โดยอาศัยอำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 5 และอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 3(4) และมาตรา 4 เพื่อกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อ Nano-Finance เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายและให้คิดอัตราดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี ได้เป็นสำคัญ

ข้อคิดเห็นและประเด็นที่น่าสนใจ

จากการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลของนักวิชาการหลายท่าน ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า มาตรการสินเชื่อนาโนไฟแนนซ์ (Nano-Finance) น่าจะมีส่วนช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนผู้มีรายได้น้อยได้ในระดับหนึ่ง โดยสามารถนำเงินที่กู้ยืมนั้นมาใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว แต่มาตรการดังกล่าวนี้ จะสามารถตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบได้หรือไม่ มีหลายปัจจัยที่ควรคำนึงถึง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันและจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนหรือบูรณาการ จากหลายภาคส่วน (ประชาชน ภาครัฐ ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน) ดังนี้

ประการแรก ความเข้าใจที่ตรงกันกับคำถามที่ว่า “การก่อหนี้ดีหรือไม่” ประเด็นนี้น่าสนใจ ซึ่งตามหลักการแล้ว หากการก่อหนี้เป็นไปเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ ลงทุนค้าขาย ซื้ออุปกรณ์ เครื่องจักรที่ส่งผลต่อการพัฒนา หรือปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน หรือเพื่อมาทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้วก่อให้เกิดมูลค่า หรือรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าหนี้ที่กู้มา ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การก่อหนี้ลักษณะนี้ย่อมไม่ใช่ปัญหา เพราะเมื่อมีรายได้มากขึ้น ความสามารถในการชำระหนี้ย่อมสูงขึ้นตามไปด้วย ความเสี่ยงของการผิดนัดชำระหนี้ก็ลดลงเช่นกัน แต่หากการก่อหนี้เป็นไปเพื่อการบริโภคประจำวัน ซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย หรือตามแฟชั่นสมัยนิยม ประเด็นนี้ต่างหากที่อาจจะก่อให้เกิดผลเสียหรือผลกระทบตามมา เนื่องจากเป็นการกู้หนี้ยืมสินในลักษณะ “ใช้แล้วหมดไป” ไม่ได้ก่อให้เกิดมูลค่าหรือรายได้เพิ่มขึ้น และจะนำไปสู่ความเสี่ยงของการผิดนัดชำระหนี้ในอนาคต

ประการที่สอง การก่อกำหนดนี้อาจส่งผลกระทบต่อระดับการออมของประชาชนหรือภาคครัวเรือน โดยปกติมักจะพบว่าระดับการออมจะมีแนวโน้ม หรือทิศทางที่สวนทางกับการก่อกำหนดนี้ ยิ่งก่อกำหนดมากขึ้นระดับการออมยิ่งลดลง ซึ่งจากข้อมูลของหนี้ครัวเรือนไทยในปัจจุบันที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความแข็งแกร่ง หรือความมั่นคงทางการเงินภาคครัวเรือน ตลอดจนความเชื่อมั่นที่จะเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนในอนาคตให้ลดลงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเงินออมนั้นถือได้ว่าเป็นรากฐาน หรือหลักประกันทางการเงินที่สำคัญของภาคครัวเรือน สิ่งเหล่านี้จะกระทบต่อระดับการบริโภคของครัวเรือนที่ผูกโยงกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ อาทิ ภาคการผลิตและการลงทุนของเอกชน สภาพคล่องของระบบการเงินในประเทศให้ลดลงตามลำดับ ส่งผลก่อให้เกิดความอ่อนไหวในระบบเศรษฐกิจ และระบบการเงินของประเทศในระยะยาวได้

ประการที่สาม จากวัตถุประสงค์หลักของสินเชื่อนาโนไฟแนนซ์ (Nano-Finance) ที่ต้องการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพได้ แต่ประโยชน์ทางอ้อมอีกทางหนึ่ง คือ เป็นการพยายามเปิดโอกาส หรือเชิญชวนให้เจ้าหน้าที่นอกระบบ นำธุรกิจปล่อยกู้ที่นอกระบบ มาขออนุญาตเปิดเป็นสถานที่หรือธุรกิจที่ให้บริการสินเชื่อได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายได้นั่นเอง แต่ธุรกิจที่นำมาขออนุญาตนั้นต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท ซึ่งเป็นไปตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58

แต่สภาพการณ์ส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่นอกระบบในปัจจุบันนั้น จะเป็นการปล่อยกู้ในวงเงินที่ไม่สูงมากนัก วงเงินที่หมุนเวียนของเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่แต่ละรายก็ไม่น่าจะสูงมากเช่นกัน ดังนั้น การที่ต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท อาจเป็นอุปสรรคสำหรับการเปิดโอกาส หรือเชิญชวนให้เจ้าหน้าที่นอกระบบส่วนใหญ่ นำธุรกิจมาขออนุญาตเปิดกิจการให้ถูกต้องตามกฎหมายได้ กล่าวคือ จะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะอนุโลมหรือยกเว้นส่วนของทุนในการจดทะเบียนให้ต่ำกว่านี้

ประการที่สี่ การแก้ไขปัญหาที่นอกระบบด้วยการแปลงหรือการโอนที่นอกระบบ ให้เป็นหนี้ในระบบนั้น เป็นความหวังดีของรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนหรือลูกหนี้ หลุดพ้นจากการเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยที่สูงมากจนเกินไปของเจ้าหน้าที่ แต่ปัญหาดังกล่าวจะไม่สามารถแก้ไขได้ ถ้าหากลูกหนี้ซึ่งเคยเป็นหนี้นอกระบบมาก่อนนั้น ไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองอย่างเช่นที่เคยปฏิบัติ เช่น นิสัยฟุ่มเฟือยเกินฐานะจากการบริโภควัตถุดิบหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นต้น ทำให้เกิดความจำเป็นหรือใช้วิธีแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการก่อกำหนดจากเจ้าหน้าที่นอกระบบอีก ปัญหาที่นอกระบบที่เพียรพยายามแก้ไขมาโดยตลอด ก็ไม่อาจจะสำเร็จได้โดยง่าย กลายเป็นว่าลูกหนี้จะต้องจ่ายหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งจะเป็นภาระมากยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้น จึงจำเป็นที่ลูกหนี้ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองด้วย

ประการที่ห้า ในประเด็นโครงสร้างรายได้ของเกษตรกร มักประสบปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่สูงมากจากราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง การดูแลรักษา ซึ่งถ้าสามารถควบคุมราคาต้นทุนเหล่านี้ได้อย่างเป็นธรรมลดการเอาเปรียบจากพ่อค้าหรือกลุ่มนายทุนได้จริง ตลอดจนการเสริมสร้างหรือพัฒนาความรู้ในการทำเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ให้กับเกษตรกรอย่างจริงจัง คาดว่ารายได้หรือกำไรจากผลิตผลของเกษตรกรจะเพิ่มสูงขึ้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิต และลดการพึ่งพิงเงินกู้นอกระบบได้

ประการที่หก เป็นที่น่าสังเกตว่า มาตรการสินเชื่อนาโนไฟแนนซ์ ไม่ได้รับการตอบรับจากธนาคารชั้นนำในประเทศมากนัก เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงในการปล่อยกู้ของธนาคาร หรือสถาบันการเงิน ซึ่งตามหลักการนั้น เมื่อผู้ขอกู้มีความเสี่ยงสูงในการชำระหนี้ อัตราดอกเบี้ยย่อมจะสูงกว่าผู้ขอกู้ที่มีความเสี่ยงต่ำ และส่วนใหญ่ธนาคารจะระมัดระวัง หรือหลีกเลี่ยงการปล่อยสินเชื่อกับผู้ขอกู้ที่มีความเสี่ยงสูงมากเกินไป เนื่องจากเห็นว่าไม่คุ้มทุน ในประเด็นนี้ จากข้อเท็จจริงของสถาบันไมโครไฟแนนซ์จำนวนมากในโลก อาทิ บังกลาเทศ อินเดีย จีน พบว่า อัตราหนี้เสียเฉลี่ยของสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์อยู่ที่ประมาณร้อยละ 4-5 ของจำนวนสินเชื่อทั้งหมดเท่านั้น ซึ่งสูงกว่าอัตราหนี้เสียเฉลี่ยของภาคธนาคาร แต่ไม่สูงถึงขั้นที่จะไม่สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้ หรือไม่คุ้มทุนที่จะดำเนินธุรกิจ

ประการที่เจ็ด จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังนิสัยการออม หรือวินัยทางการเงินแก่ผู้ขอกู้ กล่าวคือ การเข้าถึงสินเชื่อของนาโนไฟแนนซ์เป็นไปในลักษณะของการกู้เงินเพียงอย่างเดียว ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ขอกู้มากยิ่งขึ้น ควรกำหนดให้สถาบันการเงินที่เข้าร่วม สามารถให้บริการอื่นๆ นอกเหนือจากสินเชื่อได้ อาทิ เงินฝาก ซึ่งสถาบันไมโครไฟแนนซ์หลายแห่งในต่างประเทศ ประสบความสำเร็จโดยใช้วิธีการนี้มาแล้ว โดยเงินฝากดังกล่าวนี้ จะมีส่วนช่วยในการบริหารจัดการความเสี่ยงและสร้างความมั่นใจแก่สถาบันการเงินหรือเจ้าหน้าที่

แนวทางปฏิบัติ คือ สถาบันการเงินหรือเจ้าหน้าที่จะทำการ "หักหรือกัน" เงินบางส่วนจากยอดสินเชื่อที่ผู้ขอกู้มากู้ (ร้อยละ 5) ไว้เป็นเงินฝากกับสถาบัน พร้อมทั้งกำหนดให้ลูกหนี้จะต้องนำเงินมาฝากไว้ในลักษณะของการออมอย่างสม่ำเสมอ เป็นการปลูกฝังและแสดงถึงความมีวินัย ความน่าเชื่อถือ ตลอดจนรักษาระดับเพดานเงินกู้ของตัวเอง เงื่อนไขเหล่านี้จะช่วยทำให้สถาบันการเงินเกิดความมั่นใจจากจำนวนเงินฝากของผู้ขอกู้ ซึ่งสามารถใช้เป็นหลักประกันได้ ส่งผลต่อระดับความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระหนี้ให้ลดลงได้อีกทางหนึ่ง

ประการสุดท้าย การให้ความช่วยเหลือทางการเงินของภาครัฐแก่ประชาชนอยู่เรื่อยๆ จนเกิดความเคยชิน อาจเป็นดาบสองคมที่ย้อนกลับมาทำร้ายตัวเองได้ หากประชาชนเกิดความคาดหวังหรือแนวคิดที่ไม่ต้องทำอะไรก็จะได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเอง สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถดำเนินกิจการ หรือแก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเอง เกิดปัญหาความอ่อนแอของภาคประชาชน ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินของภาครัฐนั้น ควรเป็นกรณีที่มีความสำคัญหรือฉุกเฉินจริง ๆ ซึ่งหากไม่ได้รับการป้องกันหรือแก้ไขอย่างเร่งด่วน จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ความปลอดภัยและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้ เช่น เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น

ดังนั้น จำเป็นที่ภาครัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดำรงชีพได้ด้วยตนเอง มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ มีความพอเพียง มีความรู้เรื่องการออม และมีวินัยทางการเงิน พร้อมทั้งส่งเสริมการให้ลูกหนี้จะต้องนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หากสามารถทำดังเช่นที่กล่าวมานี้ได้ ก็สามารถคาดหวังได้ว่า อีกไม่นานปัญหาเรื่องหนี้ในระบบก็คงจะหมดไปจากสังคมไทยอย่างแน่นอน

จัดทำโดย

นายณัฐพงศ์ พันธุ์ไชย

วิทยากรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2071, 0 2244 2065

Email : sapagrop2@hotmail.com

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (30 ตุลาคม 2557). **คอลัมน์ การเงินเอื้อสังคม: การแก้ปัญหาหนี้ที่ยั่งยืน :บทบาทของรัฐและธนาคาร (นาโนไฟแนนซ์)**. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=060340E1A071BD49B76349E246AD554B>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (26 มกราคม 2558). **นำส่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับสำหรับสถาบันการเงิน (ฝนส.(01)ว.6/2558)**. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/FIPCS/Documents/FPG/2558/ThaiPDF/25580018.pdf>
- “ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดสถาบันการเงินและอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2557” (19 มกราคม 2558). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 132 ตอนพิเศษ 16 ง, น.1)
- ประชาชาติธุรกิจ. (30 ตุลาคม 2557). **ซีซ่องโหว 'นาโนไฟแนนซ์' ไม่ใช่สูตรสำเร็จแก้ 'หนี้นอกระบบ'**. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=E4056DE4D48ABB4E724D7222AA989F8F>
- ไผทชิต เอกจริยกร. (มกราคม 2554ก). **ปัญหาหนี้นอกระบบในสังคมไทย**. สืบค้น 29 มกราคม 2558 จาก http://www.royin.go.th/upload/246/FileUpload/2420_1400.pdf
- _____. (มกราคม 2554ข). **ปัญหาหนี้นอกระบบในสังคมไทย**. สืบค้น 29 มกราคม 2558 จาก http://www.royin.go.th/upload/246/FileUpload/2420_1400.pdf
- _____. (มกราคม 2554ค). **ปัญหาหนี้นอกระบบในสังคมไทย**. สืบค้น 29 มกราคม 2558 จาก http://www.royin.go.th/upload/246/FileUpload/2420_1400.pdf
- _____. (มกราคม 2554ง). **ปัญหาหนี้นอกระบบในสังคมไทย**. สืบค้น 29 มกราคม 2558 จาก http://www.royin.go.th/upload/246/FileUpload/2420_1400.pdf
- _____. (มกราคม 2554จ). **ปัญหาหนี้นอกระบบในสังคมไทย**. สืบค้น 29 มกราคม 2558 จาก http://www.royin.go.th/upload/246/FileUpload/2420_1400.pdf
- พลิชฐ์ โชติวัฒนะกุล และ ชลิตา แห่งเพ็ชร. (5 สิงหาคม 2556). **หนี้ภาคครัวเรือนนั้นสำคัญไฉน?**. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/FAQ/FAQ_82.pdf
- วีระ ธีรภัทร (ผู้ดำเนินรายการ). (2558, 23 กุมภาพันธ์). **สถานการณ์หนี้ครัวเรือน & สินเชื่อส่วนบุคคล: Money Go Round** [รายการโทรทัศน์]. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.now26.tv/view/36499/สถานการณ์หนี้ครัวเรือน & สินเชื่อส่วนบุคคล>.

วุฒิชัย มั่งคั่ง. (27 ตุลาคม 2557). **จับตาสินเชื่อนาโนไฟแนนซ์ แก้นั้นนอกระบบได้จริงหรือ?**. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=1F3B7325AD5B3E1202512B568B9FA7FD>

ศิธิษณา สู่แสงสุข และ ศิราภรณ์ จันทอง. (23 สิงหาคม 2557). **บทความ: จะทำอย่างไร?...กับการเงินนอกระบบ**. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=4A18C42A70CE75FF43DAB677C2054257>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (15 มกราคม 2558ก). **หนี้ครัวเรือนปี '58 คาดยังขยับขึ้น ... จากการใช้สินเชื่อของกลุ่มครัวเรือนที่หนี้สินต่อรายได้อยู่ในระดับต่ำ**. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/k-econanalysis/pages/viewsummary.aspx?docid=33559>

_____. (15 มกราคม 2558ข). **หนี้ครัวเรือนปี '58 คาดยังขยับขึ้น ... จากการใช้สินเชื่อของกลุ่มครัวเรือนที่หนี้สินต่อรายได้อยู่ในระดับต่ำ**. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/k-econanalysis/pages/viewsummary.aspx?docid=33559>

สฤณี อาชวานันทกุล. (25 ธันวาคม 2557). **คอลัมน์ การเงินเอื้อสังคม: ความเข้าใจผิดบางประการเกี่ยวกับ 'ไมโครไฟแนนซ์' (นาโนไฟแนนซ์)**. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=6A818B58F2083FE1D09DC5A84EFFD2C6>.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. **พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523**. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก www.dol.go.th/kmdol/articles/25500425_agreement_by.../00219.pdf

_____. **พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราพุทธศักราช 2475**. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.krisdika.go.th/wps/portal/general/พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราพุทธศักราช 2475>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (กุมภาพันธ์ 2558). **ภาวะสังคมไทย ไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2557**. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2558 จาก http://www.nesdb.go.th/temp_social/Book_Social4-2557.pdf

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (กันยายน 2554ก). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาเจ้าหนี้นอกระบบ**. สืบค้น 27 มกราคม 2558 จาก http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1341904897.pdf

_____ . (กันยายน 2554ข). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการใช้
มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่นอกระบบ.

สืบค้น 27 มกราคม 2558 จาก [http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/
1341904897.pdf](http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1341904897.pdf)

_____ . (กันยายน 2554ค). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการใช้
มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่นอกระบบ.

สืบค้น 27 มกราคม 2558 จาก [http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/
1341904897.pdf](http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1341904897.pdf)

_____ . (กันยายน 2554ง). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการใช้
มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่นอกระบบ.

สืบค้น 27 มกราคม 2558 จาก [http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/
1341904897.pdf](http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1341904897.pdf)

_____ . (กันยายน 2554จ). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการใช้
มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่นอกระบบ.

สืบค้น 27 มกราคม 2558 จาก [http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/
1341904897.pdf](http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1341904897.pdf)

_____ . (กันยายน 2554ฉ). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการใช้
มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่นอกระบบ.

สืบค้น 27 มกราคม 2558 จาก [http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/
1341904897.pdf](http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1341904897.pdf)

_____ . (กันยายน 2554ช). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการใช้
มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่นอกระบบ.

สืบค้น 27 มกราคม 2558 จาก [http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/
1341904897.pdf](http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1341904897.pdf)

_____ . (กันยายน 2554ซ). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการใช้
มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่นอกระบบ.

สืบค้น 27 มกราคม 2558 จาก [http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/
1341904897.pdf](http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1341904897.pdf)

_____ . (ตุลาคม 2556). กฎหมายกับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชน. สืบค้น

27 มกราคม 2558 จาก [http://www.fpo.go.th/FPO/modules/Content/getfile.php?
contentfileID=5303](http://www.fpo.go.th/FPO/modules/Content/getfile.php?contentfileID=5303)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). ตาราง 1 ประชากร จำแนกตามเพศ ครั้วเรือนจำแนกตามประเภทของ

ครั้วเรือน จังหวัด และเขตการปกครอง. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm

_____. (ม.ป.ป.). ตาราง 10 จำนวนครั้วเรือนที่เป็นหนี้ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ประเภท

หนี้สิน รายภาคและเขตการปกครอง พ.ศ. 2556. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm

_____. (ม.ป.ป.). ตาราง 11 จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครั้วเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม

รายภาคและเขตการปกครอง พ.ศ. 2556. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก

http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm

_____. (ม.ป.ป.). ตาราง 12 จำนวนครั้วเรือนที่เป็นหนี้ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ประเภท

หนี้สิน และสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครั้วเรือน พ.ศ. 2556. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก

http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm

_____. (ม.ป.ป.). ตาราง 13 จำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครั้วเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม

และสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครั้วเรือน พ.ศ. 2556. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก

http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm

_____. (2557). สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครั้วเรือน

พ.ศ. 2556. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/socioSum56-1.pdf

สำนักนายกรัฐมนตรี . (9 ธันวาคม 2557). สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี (มาตรการสินเชื่อเพื่อ

สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนรายย่อย (สินเชื่อ Nano-Finance) รวมกันแล้ว

เป็นอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Effective rate) ไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี). สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558

จาก <http://www.thaigov.go.th>

อรุณ จิรชวาลา. (12 กุมภาพันธ์ 2558). คอลัมน์ เงินเงินเงิน: นาโนไฟแนนซ์...เมกาธุรกิจ (นาโนไฟแนนซ์).

สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.iqnewsclip.com/viewstory.aspx?pg=0&nid=06135C930F37FB35F1422818A7DA8D3B>